

EUROOPA KOHTU OTSUS

23. märts 1982*

[...]

Euroopa Põllumajanduse Arendus- ja Tagatisfondi abi kalalaeva Pooling ehituseks

[...]

Eelotsusetaotluse küsimused – Eelotsuse saamine – Siseriiklik kohus EMÜ asutamislepingu artikli 177 tähenduses – Mõiste – Vahekohus – Väljaarvamine – Tingimused – Vahekohtu ees tõstatatud ühenduse õiguse küsimused – Siseriiklike kohtute poolne uurimine – Viimase õigus pöörduda Euroopa Kohtu poole (EMÜ asutamislepingu artikkel 177)

Kohtuasjas 102/81,

mille esemeks on EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel vahekohtunik Walter Richteri, Bremeni Hanseatisches Oberlandesgericht'i presidendi esitatud taotlus, millega soovitakse saada nimetatud kohtus pooleliolevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

Nordsee Deutsche Hochseefischerei GmbH, Bremenhaven, Saksamaa Liitvabariik,

ja

1. **Reederei Mond Hochseefischerei Nordstern AG & Co. KG**, Bremenhaven,
2. **Reederei Friedrich Busse Hochseefischerei Nordstern AG & Co. KG**, Bremenhaven,

eelotsust nõukogu 5. veebruari 1964. aasta määruse (EMÜ) nr 17/64 (EÜT 34, 27.2.1964, lk 586), nõukogu 21. aprilli 1970. aasta määruse (EMÜ) nr 729/70 (EÜT L 94, 28.4.1970, lk 13) ja nõukogu 19. detsembri 1972. aasta määruse (EMÜ) nr 2722/72 (EÜT L 291, 28.12.1972, lk 30), kohta, mis kõik käsitlevad Euroopa Põllumajanduse Arendus- ja Tagatisfondi arendusseksioonist saadavat abi,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: esimese koja esimees presidendi ülesannetes G. Bosco, kodade esimehed A. Touffait ja O. Due, kohtunikud P. Pescatore, lord Mackenzie Stuart, A. O'Keefe, T. Koopmans, U. Everling ja A. Chloros,

kohtujurist: G. Reischl,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

kohtusekretär: A. Van Houtte,

on teinud järgmise

otsuse

Põhjendused

1. Oma 22. aprilli 1981. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 27. aprillil, esitas vahekohtunik kolme Saksamaa õiguse kohaselt asutatud ja Bremerhavenis asuva ettevõtte vahelises vaidluses EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Euroopa Kohtule kaks eelotsuse küsimust EMÜ asutamislepingu artikli 177 tõlgendamise kohta ning nõukogu 5. veebruari 1964. aasta määruse nr 17/64 (EÜT 34, 27.2.1964, lk 586), nõukogu 21. aprilli 1970. aasta määruse (EMÜ) nr 729/70 (EÜT L 94, 28.4.1970, lk 13) ja nõukogu 19. detsembri 1972. aasta määruse (EMÜ) nr 2722/72 (EÜT L 291, 28.12.1972, lk 30) tõlgendamise kohta, mis kõik käsitlevad Euroopa Põllumajanduse Arendus- ja Tagatisfondi (edaspidi „fond”) arendusseksioonist saadavat abi.
2. Esialgne vaidlus puudutas mitme Saksa laevaehitaja vahel 27. juunil 1973 sõlmitud lepingu täitmist. Lepingus esemeks oli ühisprojekt kolmeteistkümne kalatöötlemislaeva ehitamiseks ja eesmärk oli lepinguosaliste vahel proportsionaalselt ja võrdselt jagada kogu fondist saadud toetus, nii et iga ehitatava laeva kohta eraldatakse üks kolmeteistkümnendik kogu saadud abist. Eelnevalt olid lepinguosalisel vastastikusel kokkuleppel esitanud fondile abitaotlused üheksa laeva ehitamiseks.
3. Neist üheksast taotlusest rahuldab komisjon ainult kuus, ülejäänud kas võeti või lükati tagasi. Üks ehitusprojektis osalev ettevõtte taotles kahelt teiselt ettevõttelt summa maksmist, mille saamiseks tal 27. juunil 1973 sõlmitud lepingu alusel õigus oli.
4. Selles küsimuses tekkis vaidlus, millega pöörduti vahekohtusse, kuna 1973. aasta lepingus sisaldus punkt, mille kohaselt lahendatakse kõik lepinguosaliste vahel lepingu täitmisel tekkinud lahkarvamused lõplikult vahekohtus, mitte ei pöörduta tavalistesse kohtutesse. Selle lepingupunkti alusel määras Bremeni kaubanduskoda vahekohtuniku, kui oli ilmne, et vaidlusosalised ei suuda määrata vahekohtuniku omavahelisel kokkuleppel.
5. Vahekohtuistungil väitsid kostjad, et 1973. aasta leping ei kehti, kuna sellega korraldati fondist saadava abiraha eraldamine laevade ehitamiseks, mille jaoks komisjon ei olnud nimetatud abi üldse eraldanud. Nad olid seisukohal, et fondist saadav abi on seotud konkreetse projekti lõpuleviimisega ja seega ei saa abisaaja raha õiguspäraselt üle kanda teisele projektile.
6. Vahekohtunik oli seisukohal, et Saksamaa õiguse kohaselt oleneb fondist saadava abi jagamist käsitleva lepingu kehtivus sellest, kas jagamise näol on asjakohaste ühenduse õigusaktide kohaselt tegemist eeskirjade rikkumisega. Pidades silmas, et selle küsimuse otsustamine on vahekohtunikule otsuse langetamisel vajalik, pöördus ta küsimuses eelotsusetaotluse saamiseks Euroopa Kohtusse.

Artikli 177 kohaldatavus

7. Et eelotsuse saamiseks küsimuse Euroopa Kohtusse esitanud vahekohus loodi, tuginedes eraisikute vahelisele lepingule, tekib küsimus, kas seda võib pidada liikmesriigi kohtuks või vahekohtuks EMÜ asutamislepingu artikli 177 tähenduses.

8. Seda probleemi puudutab vahekohtuniku esitatud esimene küsimus. See on sõnastatud järgmiselt:

„Kas Saksamaa vahekohtul, mis peab otsuse langetama mitte vastavalt oma paremale äranägemisele, vaid vastavalt seadusele ja kelle otsusel on vaidlusosalistele samasugune mõju kui otsusel, mille on langetanud kohus (Zivilprozessordnung'i (tsiviilkohtupidamise normid) artikkel 1040), on EMÜ asutamislepingu artikli 177 teise lõigu alusel õigus pöörduda Euroopa Kohtusse eelotsuse saamiseks?”

9. Tuleb märkida, et nagu küsimusest ilmneb, oleneb kohtu pädevus tema ette toodud küsimuste lahendamisel vastava vaidluse olemusest.

10. On tõsi, nagu vahekohtunik oma küsimuses märkis, et asjaomase vahekohtu ja tavaliste kohtute või vahekohtute tegevuse vahel on teatud sarnasusi, kuivõrd vahekohtu menetlus toimub õiguse raames, vahekohtunik peab otsuse langetama vastavalt õigusele ja tema otsus kehtib osapooltele *res judicata* ning seda võib jõustada, kui saadakse luba täideviimiseotsuse tegemiseks. Siiski ei piisa nendest õigustest selleks, et vahekohtunik saaks „liikmesriigi kohtu või vahekohtu” staatuse EMÜ asutamislepingu artikli 177 tähenduses.

11. Esimese olulise punktina tuleb märkida, et kui leping 1973. aastal sõlmiti, oli lepinguosalistel vabadus kokku leppida, et vaidlused lahendatakse tavalises kohtus, või vastava punktiga lisada, et vajaduse korral pöördatakse vahekohtusse. Eelotsusetaotluses kirjeldatud asjaoludest ilmneb, et osapooltel ei olnud õiguslikult ega faktiliselt mitte mingisugust kohustust kokku leppida, et vaidlused lahendatakse vahekohtus.

12. Teiseks tuleb märkida, et Saksamaa ametivõimud ei osale otsuses valida just vahekohtumenetlus ja neilt ei eeldata automaatset sekkumist vahekohtus menetluses olevatesse küsimustesse. Saksamaa Liitvabariik, olles Euroopa Ühenduse liikmesriik, kes EMÜ asutamislepingu artiklite 5 ja 169–171 alusel vastutab ühenduse õigusest tulenevate kohustuste täitmise eest oma riigi territooriumil, ei ole pannud ega jätnud eraisikutele ülesandeks tagada, et nimetatud kohustused oleksid antud vaidlusküsimuse valdkonnas täidetud.

13. Eeltoodust järeldub, et antud vahekohtumenetluse ja vastava liikmesriigi kohtute kaudu võimaldatavate õiguskaitsevahendite vaheline seos ei ole piisavalt tugev, et vahekohtunikkude võiks pidada „liikmesriigi kohtuks või vahekohtuks” asutamislepingu artikli 177 tähenduses.

14. Nagu Euroopa Kohus on oma 6. oktoobri 1981. aasta otsusega kinnitanud kohtuasjas 246/80: Broekmeulen (EKL 1981, lk 2311), peab ühenduse õigust käsitlema tervikuna kõigi liikmesriikide territooriumil; seepärast ei või lepinguosalistel selles erandeid teha. Selles kontekstis tuleb tähelepanu pöörata tõsiasi, et kui vahekohtus

tõstatatakse ühenduse õigust käsitlevad küsimused, võib kokkuleppel abi paluda tavalistelt kohtutelt; seda kas küsimuse uurimiseks koostöös vahekohtuga, eelkõige selleks, et abistada vahekohust menetlusküsimustes või kohaldatava õiguse tõlgendamisel või vahekohtuniku otsuse läbivaatamisel, mis võib vastavalt vajadusele olla piiritletum või vabam ja mille täitmist neilt edasikaebamise või vastuväidete korral menetluses täidesaatmise loa saamiseks või muu vastava riikliku õiguse kohase võimaliku regressmeetodi kasutamiseks eeldatakse.

15. Nimetatud riiklike kohtute ja vahekohtute ülesandeks jääb kindlaks määrata, kas on vajadus pöörduda asutamislepingu artikli 177 alusel Euroopa Kohtusse ühenduse õiguse sätete kohaldatavuse või tõlgenduse kohta vastuse saamiseks, mida nad peavad niisuguste lisa- või järelevalveülesannete täitmisel arvestama.

16. Eeltoodust tuleneb, et antud juhul puudub Euroopa Kohtul eelotsuse langetamiseks pädevus.

Kohtukulud

17. Taani kuningriigi, Itaalia Vabariigi, Ühendkuningriigi ja Euroopa Ühenduste Komisjoni poolt Euroopa Kohtule märkuste esitamisel kantud kulusid ei hüvitata. Et põhivaidluse poolte jaoks on käesolev menetlus vahekohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud vahekohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

vastates Nordsee Deutsche Hochseefischerei GmbH, ühelt poolt, ja Reederei Mond Hochseefischerei Nordstern AG & Co. KG ja Reederei Friedrich Busse Hochseefischerei Nordstern AG & Co. KG, teiselt poolt, vahelise vaidluse vahekohtuniku 22. aprilli 1981. aasta otsusega esitatud küsimustele, otsustab:

Euroopa Kohtul puudub pädevus eelotsusetaotluse esitanud vahekohtuniku küsimuste osas otsuse tegemiseks.

Bosco Touffait Due Pescatore Mackenzie Stuart

O'Keeffe Koopmans Everling Chloros

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 23. märtsil 1982. aastal Luxembourgis.

Kohtusekretär

Esimese koja esimees presidendi ülesannetes

P. Heim

G. Bosco